

KRATAK OPIS OBJAVLJENIH PRIČA

~ SINJ, JUGOSLAVIJA, BEOGRAD

Damir Pavić

Usmena istorija inženjera Damira Pavića je saga o porodici Pavić. Damir je stariji brat scenariste Siniše Pavića. Izdvaja se priča o ocu Anti Paviću Đusi, poslastičaru Hrvat, Jugoslovenu rođenom u Sinju. Damir nas vodi u ratni Beograd u kome žive Pavići od 1938. Godine. Put na Goli otok 1949...

~ LEPA JELENA IZ LIVNA

Damir i Siniša Pavić

Knjiga je po ovoj priči dobila naslov Lepa Jelena iz Livna. Prikazani su fragmenti iz života Jelene i Ante Pavića, prema sećanjima sinova Damira i Siniše. Da se kasnije na medijskoj sceni Jugoslavije nije pojavio scenarista Siniša Pavić, Jelena iz Livna, njihova majka i Ante Pavić sa idejom Jugoslovena, nestali bi sa istorijske scene ljudi XX veka zauvek...

~ JUNAK BEZ FRAZERSKOG PATRIOTIZMA

Lujo Lovrić

Jugoslovenska dobrovoljačka divizija u Prvom svetskom ratu osnovana je 1916. godine u Rusiji. Poručnik Lujo Lovrić govorio je o ovom događaju 1986. Tada je imao 90 godina. Prikazao je ideologiju jugoslovenske nacionalističke omladine sa početka XX veka u Hrvatskoj i Sloveniji, ali i bitku ove divizije u Dobrudži u Rumuniji, sa Austrougarskom vojskom 1916. godine u kojoj je učestvovao i bio teško ranjen.

~ "7000 DANA U SIBIRU"

Karlo Štajner

Karlo Štajner je jedan od najpoznatijih zatočenika logora za političke kažnjene u Sovjetskom Savezu, autor je knjige "7000 dana u Sibiru".

Došao je kao austrijski komunista u Sovjetski Savez 1932. godine. Tamo je zatvoren pod sumnjom da je špijun. Proveo je u sovjetskim logorima 7000 dana. Ostao je ubeđeni levičar do kraja života. Solženjicinu je zamerao što je ideju komunizma prikazao kao strašilo. Sve to izgovorio je u svom domu u Zagrebu u mikrofon, 1988. godine.

~ RUSKI EMIGRANTI U KRALJEVINI JUGOSLAVIJI

Georgije Jarošević

Godina je 1918. Boljševička revolucija u Rusiji. Slama se ogromno carstvo pred naletom boljševika. Ovo je spomenar na ruske emigrante prema dokumentarnoj radio-emisiji koja je snimljena 1998. godine u Beogradu sa supružnicima Jarošević koji su se dvadesetih godina XX veka doselili u Jugoslaviju.

~ ŽIVOTOPIS SALONSKOG KOMUNISTE

Nikola Pašić unuk

Advokat u Torontu u Kanadi, Nikola Pašić, unuk Nikole Pašića, bio je pravi „salonski komunista“. Njegov maternji jezik je grčki, ali je najbolje govorio na srpskom. Vaspitanje i obrazovanje Nikola je stekao u evropskim sredinama u kojima je boravio njegov očuh, diplomata Dragomir Kasidolac. U toku rata Nikola je bio pripadnik ravnogorskog pokreta.

~ NA RASKRSNICI – 1941

Dragoslav Đorđević istoričar

Dragoslav Đorđević, kapetan vojske Kraljevine Jugoslavije u svojoj doktorskoj disertaciji „Na raskrsnici – 1941“, štampanoj u Kanadi 1988. godine, objavio je razgovor sa Knezom Pavlom o događajima 25. i 27. marta 1941. godine, kao i sećanja pukovnika Žarka Popovića, vojnog atašea Kraljevine Jugoslavije u Moskvi 1941, o razgovorima sa Staljinom.

~ „BILO ME STID ŠTO OSTADOH ŽIV“

Tugomil Ujčić

Tugomil Ujčić, rodom iz Istre, bio je profesor Druge muške realne gimnazije u Kragujevcu 1941. godine i svedok streljanja kragujevačkih

đaka. Razgovor sa profesorom Ujčićem snimljen je u njegovom rodnom Pazinu, pred sam raspad Jugoslavije 1989. godine. Smatrao je da početak rata u Jugoslaviji 1941. nije razlog da napusti Kragujevac.

~ JEVREJIN U SOPOTU

Aleksandar Ajzinberg

Na sajtu „Arhiv Simić” Ajzinbergova priča nosi naziv “Životopis za film”. Prema detalju iz varošice Sopot blizu Beograda 1941. godine jedan srpski kvisling tražio je od dečaka Jevrejina Aleksandra Ajzinberga i njegove majke, da mu ljube ruku. Njegova priča počinje od bombardovanja Beograda, 6. aprila 1941. godine.

~ „TOLIKO SMO BILI SIROMAŠNI, DA SU NAS ZAIBILAZILI U RATU I ČETNICI I PARTIZANI”

Miladin Mitrović

Profesor matematike, Miladin Mitrović, ostaće u sećanju ljubiteljima šaha, kao najveći organizator jugoslovenskih šahovskih turnira. Ali Miladin ima svoju biografiju pre šaha i matematike. Bio je đak-pešak, više gladan nego sit. Rođen je u selu Trnava, između Natalinaca i Kragujevca u Šumadiji.

~ RATNO UŽICE DEČAKA KALETA

Aleksandar Kale Spasojević

„Nemački oficir izvadi paradni pojas i pokloni mi. Sa onom ešarpom u ruci, siđem u grad. Vidim: izlozi polomljeni. Cela trgovačka čaršija iznela na trotoare svoju robu. Oči mi ostale na jednom perorezu. Sagnem se i uzmem onaj perorez “ Sećanja dečaka na okupaciju: Užička republika, četnici, sestra u zatvoru, partizani, streljanja...

~ OD LOGORA UŠVIC DO „OSKARA”

Branko Lustig producentA

Hrvatski i jugoslavenski filmski producent, Branko Lustig, dobitnik je dva Oskara, dva Zlatna globusa i brojnih drugih nagrada. Ovo je priča o njegovom zatočeništvu u nacističkom logoru Aušvic u koji je odveden kao dečak 1942. godine. Nosio je broj A3317. Posle rata stekao je svetsku filmsku slavu.

~ LOŽAČ IZ AUŠVICA

Čeda Petrović

Partizana Čedu Petrovića Nemci su uhvatili na Kosovu 1944. i odveli u Aušvic. Posao mu je bio da logoraše otrovane u gasnim komorama kolicima ubacuje u krematorijum. 1945. godine kada je i on trebalo da bude spaljen, u logor su ušli sovjetski vojnici.

~ ENGLESKINJA U RUŠNJU

Lujza Rajner

Tokom bombardovanja Beograda, aprila 1944, sa mužem Stojanom Božićem izbegla je Lujza Rajner u selo Rušanj, kraj Beograda. Ona je bila jedina državljanica Velike Britanije u Srbiji koju Nemci tokom rata nisu otkrili. Zvala se Meri Garido, udata Božić, književno ime Lujza Rajner. Njena knjiga "Žene u selu Rušanj" o životu seljanki za vreme rata objavljena je u Londonu, 1957. godine.

~ BEČKI ROMAN, 1943.

Dr Vojin Bašičević

Ovo je saga o Bašičevićima. Sve se dešava tokom Drugog svetskog rata. Otac Ilija, zemljoradnik iz Šida i sinovi Dimitrije i Vojin prijavljuju se za dobrovoljni rad u Nemačku. Kompozicija voza sa radnicima sa teritorije Nezavisne države hrvatske, kojoj je pripadao i Šid, 1943. godine, zaustavlja se kratko na stanici u Beču. Tu priliku koriste Ilija i sinovi da pobjegnu iz voza. Ostaju u Beču. Dimitrije i Vojin se upisuju na Bečki univerzitet.

~ „ČIKA PIJADE, ŠTA SAM JA”

Eva Nahir Panić

Eva Nahir udaje se pred Drugi svetski rat za oficira Vojske Kraljevine Jugoslavije Radeta Panića. Za vreme okupacije, Eva i Rade Panić priključili su se partizanskom pokretu. Posle rata, tokom sukoba Tita i Staljina, Rade Panić je optužen da je "staljinista" da bi oktobra 1951. godine izvršio samoubistvo u zatvoru. Eva je odvedena u logor na ostrvu Sveti Grgur.

~ KRALJICA INFORMBIROVSKOG BALA

Dragica Srzentić

Žena koja je u Moskvu odnela Titovo pismo sa istorijskim „ne” bila je Dragica Srzentić, rodom iz Istre. Dragičina sećanja o ljudima i događajima u njenom životu koji su obeležili XX vek: zatvor u Albaniji; ostrvo Vis; spikerka nove Jugoslavije u BBC u Londonu; Beograd 1948. diplomatski kurir Titove Jugoslavije u Moskvi; hapšenje u Beogradu, 1951, internacija u logor Stolac u Hercegovini...

~ RADIO SLOBODNA JUGOSLAVIJA IZ BUKUREŠTA JAVLJA

Milan Petrović

Uprava državne bezbednosti u Beogradu u leto 1948. dobila je informaciju da mladi pitomac Vojne akademije u Moskvi, Beograđanin Milan Petrović ima vezu sa ćerkom sovjetskog generala Timofeja Kornjejeva. Bio je to dovoljan povod da bude optužen za izdaju naroda. Pred odlukom: Goli otok ili bekstvo na istok - Milan Petrović je preplivao Dunav kod Kladova. Imao je tada 23 godine.

~ „TRAŽILI SU DA ŠPIJUNIRAM GOLUBA“

Vera Dobrašinović

Ovo je priča iz pedesetih godina XX veka o ljubavi dvoje mladih, o vremenu kada se u lični život Jugoslovena ubacivala Uprava državne bezbednosti. Udba nije proganjala samo ljude nenaklonjene Komunističkoj partiji nego i one koji su joj bili verni do smrti. Biće reči o Veri i Golubu Dobrašinoviću, kasnije jednom od vodećih istraživača života i dela Vuka Karadžića.

~ “DJECO, PRIČAJTE NAŠKI”

Ranko Bugarski, lingvистa

Razgovor obiluje bogatstvom tema - od mirnog zajedničkog života u Sarajevu pre 1941, zatim u danima okupacije, do savremenih rasprava o jeziku i pismu: Multikulturno okruženje; Kuća puna knjiga; Dva kućna jezika - „Svađajte se na engleskom”; Srpsko društvo i srpska kultura već više od jednog veka su temeljito dvopismeni.

~ DRNDAFON ARHITEKTE SA NADIMKOM ISUS

Predrag Ristić

Arhitekta Predrag Ristić poznat je našoj javnosti kao projektant mnogih crkava. U ovoj priči se pojavljuje kao zanimljiv svedok svoje nenapisane istorije. Poznatiji po nadimku "Peđa Isus", seća se pedesetih godina 20. veka, kada su se mnogi mladi ljudi, opozicija vladajućoj partiji, okupljali na njegovoj mansardi u kući na Senjaku. Sve je ispričano šarmantno kako je to inače Peđa činio.

~ GITARA U RUKAMA LEONIDA ŠEJKE

Leonid Šejka

Predrag Ristić javlja 2010. godine da je pronašao traku sa glasom Leonida Šejke, jugoslovenskog slikara i arhitekta. Tako je nastalo ovo zanimljivo sećanje na Šejku koji peva i prati sebe na gitari. Prava dragocenost, rekao je Peđa. Znao je za sajt „arhiv simic“, pa su te 2010. godine, u njegovom stanu, posebno snimljena Ristićeva sećanja na Šejku.

~ O SOBAMA U KOJIMA ŽIVE PISCI

Profesor Milo Lompar

Evo nekih tema o kojima je profesor Lompar govorio: Šta podrazumeva Duh moralista. – Titoističko iskustvo u filozofskom smislu traje do danas. – Društvene laži poprimaju oblik rituala u kome umire društvo. – O sobama u kojima žive pisci – Andrić i Crnjanski.

~ U ZATVOR ZBOG JUGOSLAVIJE

Gančo Savov bugarski slavista

Gančo Savov, književnik, publicista i prevodilac, slavista i politički zatvorenik, rođen je u gradu Perniku. Od 1974. do 1985. godine bio je u bugarskom zatvoru na koji je osuđen 18 godina, pod optužbom za veleizdaju jer je bio u „kontaktu sa jugoslovenskom ambasadom“ u Sofiji. Sve do 1989. godine, do kraja komunističkog režima u Bugarskoj, bio je u izolaciji.

~ POLJAKINJA U BEOGRADU, I NATRAG U POLJSKU, 1978

Eva Vojćehovska

Priča ove Poljakinje izgovorena sedamdesetih godina XX veka, dešava

u vreme oštire političke podeljenosti sveta na Istočni i Zapadni blok. Ako se život u Jugoslaviji iz tog vremena uporedi sa stanjem u Poljskoj – Jugoslavija, je bila zemlja izobilja. U takvim okolnostima, lepa Eva asistentkinja univerzitetu u Torunju, na skijanju u Zakopanima upoznaje svog Beograđanina. Dolazi sa novim mužem u Beograd. Uslov je bio da dobije psa.

~ KELNERICA RADA SA TITOVOM SLIKOM

Leskovic

Rada kelnerica ispričala je svoj život pred mikrofonom u kafani „Kod Joce“, 1980. godine. Za sat priče, bila je gotova njena autobiografija: rodno selo kod Novog Pazara; udaja i školovanje; raspuštenica; bivši muž traži dete; kafanski gosti dele ljude na klase; Titove slike konobarice Rade.

~ POVLAČENJE VOJNIKA ČUBRILA

Boško Čubrilo

Prema Vikipediji, Operacija Oluja je bila vojna akcija Republike Hrvatske u avgustu 1995. godine. Sa samoproglašene teritorije Republike srpske krajine koju je zauzela hrvatska vojska izbeglo je oko 200.000 Srba. Boško Čubrilo, zemljoradnik, po dolasku u Beograd ispričao je ovu priču o povlačenju iz Ravnih Kotara u vreme Oluje 1995. godine.

~ RAT NA RADIO-TALASIMA HRVATA I SRBA

Njujork, 1990.

Na radio-talasima u Njujorku, odvijao se „rat“ posvađanih Srba i Hrvata. Na istoj talasnoj dužini zakupili su oni vreme za svoje radio-časove. Tako su jednom nedeljno, u razmaku od jednog sata mogli da kažu preko radija šta misle jedni o drugima. Ovo se događalo u predvečerje raspada Jugoslavije 1990/1991. godine.

~ ISTINA NIJE POLITIČKI UPOTREBLJIVA

Ljiljana Đurđić književnica

Ako se na Guglu otkuca odrednica Ljiljana Đurđić, dobiće se mnoštvo informacija o ovoj beogradskoj književnici čije delo broji preko dvadesetak knjiga pesama, priča, eseja, raznih kolumni i prevoda. Ljiljana Đurđić bila je

jedna iz grupe buntovnih žena koje su pokrenule časopis Profemina posvećen ženskoj književnosti i kulturi. Njena povest snimljena je 2003. godine.

~ DRAMA PESNIKA MILANA NIKOLIĆA

Vladimir Srebrov, kršteno ime Milan Nikolić

Lider građanske stranke iz Sarajeva, književnik Vladimir Srebrov je na prevaru uhapšen i zadržan u zatvoru Kula, na Lukavici 1992. Njega je osudio srpski Vojni sud u Han Pijesku na petogodišnju robiju sa motivacijom: vrbovanje građana Republike Srpske za služenje u neprijateljskoj vojsci. Pesnik Milan Nikolić bio je pobornik mira i zajedničkog života u Bosni i Hercegovini. Njegovo umetničko ime bilo je Vladimir Srebrov. Ova priča je nastala u Mostaru 1996. godine.

~ ZRNO ŽELJE DA POBIJEDI DOBRO

Behdžet Mesihović

Profesora matematike Behdžeta Mesihovića su zatvorili Hrvati u Mostaru, 1993. godine. Svedočio je o nedelima koja je hrvatska strana činila prema muslimanima.. Behdžet pominje svog školskog druga Jadranka Prlića, inicijatora osnivanja logora u Hercegovini. Priča je snimljena u Mostaru, 1996. godine i obiluje mnogim detaljima o ponašanju ljudi tokom rata u Bosni i Hercegovini.

~ ŠAH - DANAK LJUBAVI

Milunka Lazarević

Milunka Lazarević je jedna od najpoznatijih jugoslovenskih šahistkinja. Imala je zanimljivu biografiju: talentovana pesnikinja u vreme radnih akcija, kada se pevalo: „Kramp, lopata, pijuk i kolica, to je oruđe svakog omladinca“. Priprema za šahovsku Olimpijada u Dubrovniku; Bobi Fišer u Beogradu na „meču stoleća“; velemajestori Gligorić, Vasja Pirc i Trifunović forsirani od države; Petrosjan, Talj i Botvilnik, šahisti za divljenje.

~ NEŠTO NIJE U REDU KOD NAS!

Borka Pavićević

Ovo izlaganje Borke Pavićević daje široku sliku vremena u kome smo

živeli. Borka govori o razlozima za otvaranje Centra za kulturnu dekontaminaciju. Naslov teksta „Nešto nije u redu kod nas!”, uzet je iz jedne Borkine rečenice koja odslikava simbolično naš politički i vremenski prostor.

~ STRAH JE BIO OGROMAN

Milena Dragičević Šešić

Ovaj zapis je emitovan kao polusatna dokumentarna radio emisija 2003. godine u okviru serije „Govori da bih te video“ Radio Beograda 2. Naslov ovog teksta „Strah je bio ogroman“ uzet je iz jedne rečenice profesorke Šešić koja je govorila o vremenu svog odrastanja u socijalističkoj Jugoslaviji.

~ NEDOVOLJNO KVALITETAN SRBIN

Miša Brkić novinar

„Bilo je proleće 1992, kad su mi neki važni ljudi rekli da ja nisam dovoljno kvalitetan Srbin i da bih morao da vodim računa kako pišem svoje tekstove. Zasmetalo mi je to: nedovoljno kvalitetan Srbin. Morao sam da im kažem da sam rođen na Oplencu... To su bila ona čudna vremena, prelomne godine, rađala se jedna nova politička filozofija, koja je posle mnogo koštala Srbiju...“

~ FOLKLORNI KIČ – KAMUFLIRANI NACIONALIZAM

Zoran Hristić kompozitor

„Budućnost mora da ima svoju prošlost, svoje poreklo. A prošlost ili poreklo ne može se zamisliti bez kulture sećanja, bez obrazovanja koje se shvata kao udeo u pamćenju... Postoji druga strana muzike, njena tamna medalja. Ta druga, tamna medalja muzike pratila me je celog života...“

~ KAD GLUMAC KROZ ISTORIJU HODA

Miroslav Žužić

Glumac-Pančevac Miroslav Žužić, sa puno ljubavi i poštovanja kazivao je o Zoranu Petroviću, slikaru i književniku u čijim komadima je igrao: „Bećarac“, „Pendžeri ravnice“, „Selo Sakule a u Banatu“. Žužić je sa radošću govorio o svom porodičnom krugu, koji se proširio nenadanim dolaskom maloga Keona – Krisa – Milivoja Hadžića, rodnom iz Gane.

~ ROK JE STIGAO U BEOGRAD

Muzička starinarnica

Emisija „Igranke naše mladosti – muzika naših ljubavi“ snimljena je 1983. godine u Beogradu. Govore ljudi koji su učestvovali u velikoj i neponovljivoj životnoj radosti – igrankama: pevači Mile Lojpur, Ivanka Pavlović, Mile Luković, Duško Petrović, muzičari Spasa Milutinović, Vlatko Stanković, Igor Brajkovski, karikaturistkinja Desa Glišić, novinar Nikola Nešković – zvezde estrade koje više nema...

~ MOŽE LI VIC DA POKRENE TV RADNJU

Nenad Ristić televizijski novinar

Ristić je bio novinar, urednik i direktor RTS. Ljude sa kojima je saradivao 40 godina opisao je na duhovit način, bez ljutnje, dokumentarno. Svoju povest za ovu knjigu naslovio je „Vic kao pokretač TV radnje“ – večernji TV dnevnik, čiji je bio urednik.

~ AVIONI I RADIO ZORANA MODLIJA

Zoran Modli

Modli, legendarni voditelj „Studija B“, ceo život je posvetio radiju kao mediju i posebno profesionalnom pilotiranju. „Čovek iz svega u životu ponešto nauči, pa čak i iz onoga što mu se loše dogodi...” Zoran Modli je ovako definisao svoju nepriliku tokom sletanja malim poslovnim avionom na aerodrom na jadranskom ostrvu Brač, kada se avion prevrnuo.

~ ESEJ O TOALET PAPIRU I KORONA

Lidija Antanasijević slikarka

Završna priča, pod naslovom „Esej o toalet papiru“, oblikuje dešavanja na kraju druge decenije 21 veka. Priča je nastala u Londonu u okviru serije razgovora pod nazivom „Protiv panike u vreme korone na putu oko sveta“ za sajt Audio i Foto arhiv SIMIĆ marta i aprila 2020. godine.